

Σταύρος Λυγερός

Δεκεμβριανά: Μια εξέγερση χωρίς καλούς τρόπους

Ήταν σχεδόν σίγουρο πως κάποια στιγμή θα συνέβαινε. Κανείς, όμως, δεν φανταζόταν ότι θα συνέβαινε με τον τρόπο που συνέβη. Το πιθανότερο σενάριο ήταν πως κατά την διάρκεια μίας επίθεσης σκληροτράχηλων κουκουλοφόρων, κάποιος στριμωγμένος αστυνομικός, νιώθοντας απειλή για την σωματική του ακεραιότητα, θα χρησιμοποίησε το όπλο του. Ο τρόπος, όμως, με τον οποίον ο ειδικός φρουρός σκότωσε τον 15χρονο μαθητή Αλέξη Γρηγορόπουλο σόκαρε και εξόργισε την κοινή γνώμη. Ταυτοχρόνως, απόπλισε ηθικά όχι μόνο την αστυνομία, αλλά και την κυβέρνηση. Προσέφερε, επίσης, τον ιδανικό μάρτυρα και λειτούργησε σαν τον αποτελεσματικότερο καταλύτη για να εκδηλωθεί μαχητικά το συσσωρευμένο δυναμικό της κοινωνικής δυσαρέσκειας μέσω της νεανικής έκρηξης. Ο κάμπος πήρε φωτιά, επειδή ήταν ξερός.

Τα Δεκεμβριανά δεν χωράνε στα παραδοσιακά ερμηνευτικά σχήματα. Τα γεγονότα είναι πεισματάρικα και βγάζουν γλώσσα στις προκατασκευασμένες θεωρίες. Η συντεταγμένη επανάσταση, που αρκετοί ακόμα ονειρεύονται, είναι μία φαντασίωση. Το ίδιο και μία εξέγερση με ιδεολογική αναφορά και καλούς τρόπους. Από το 1968 και το 1973 έχει κυλήσει πολύ νερό στο αυλάκι της ιστορίας.

Η χρεωκοπία της εναλλακτικής λύσης άφησε τον καπιταλισμό χωρίς αντίπαλο. Ταυτοχρόνως, όμως, αχρήστευσε τον βασικό μηχανισμό διοχέτευσης, εκλογίκευσης και τελικώς αφομοίωσης της κοινωνικής δυσαρέσκειας. Σήμερα, η Αριστερά όχι μόνο δεν είναι, αλλά ούτε και φαντάζει ανατρεπτική. Ως εκ τούτου, δεν είναι πόλος έλξης ούτε για τους κάθε λογής απόκληρους, ούτε για τους νέους, που ασφυκτιούν. Η εναλλαγή ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. στην εξουσία λειτουργούσε ως μηχανισμός εκτόνωσης της λαϊκής δυσαρέσκειας. Η απαξίωση, όμως, και των δύο μεγάλων κομμάτων έχει σε μεγάλο βαθμό κλείσει αυτή την βαλβίδα

ασφαλείας. Σε μία περίοδο, μάλιστα, που η ηθική και οικονομική κρίση συσσωρεύει μεγάλη δυσαρέσκεια και τροφοδοτεί έντονη αμφισβήτηση. Η ανικανότητα του πολιτικού συστήματος να ενσωματώσει το διάχυτο αυτό δυναμικό δεν είχε αφήσει διέξοδο. Οι προϋποθέσεις για μία κοινωνική έκρηξη είχαν διαμορφωθεί. Ο φόνος του μαθητή ήταν ο καταλύτης. Η έκρηξη πήρε την μορφή μίας ιδιότυπης νεανικής εξέγερσης χωρίς συγκεκριμένα αιτήματα, αλλά με μεγάλη ένταση.

Η εκ των προτέρων ματαίωση

Κουκουλοφόροι υπάρχουν και δρουν στο περιθώριο των διαδηλώσεων εδώ και πολλά χρόνια. Την ειδοποιό διαφορά, την έκανε η μαζική κάθοδος στους δρόμους των μαθητών/φοιτητών. Η νεολαία εισπράττει την αναξιοπιστία και ουσιαστικά την κατάρρευση του πολιτικού συστήματος και των θεσμών. Εισπράττει την οικονομική κρίση από τις επιπτώσεις της στο οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον του. Βιώνει, επίσης, με ανασφάλεια το αβέβαιο επαγγελματικό μέλλον της. Ο νέος περνά από την δοκιμασία των εισαγωγικών εξετάσεων, σπουδάζει για 4-6 χρόνια και όταν ως πτυχιούχος ή και ως κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου βγαίνει στην αγορά εργασίας, το πιθανότερο είναι να βρεθεί αντιμέτωπος με το φάσμα της ανεργίας. Εάν με τα πολλά βρει μία θέση, αυτή θα είναι κατά κανόνα κακοπληρωμένη και χωρίς τις στοιχειώδεις εγγυήσεις.

Η διάχυτη αίσθηση της εκ των προτέρων ματαίωσης πυροδοτείται από την συλλογική υπαρξιακή ανάγκη κάθε νέας γενιάς να βιώσει την μοναδική εμπειρία της συλλογικής «μέθης» και να δημιουργήσει τα δικά της γεγονότα. Μέσα απ' αυτά μία ολόκληρη γενιά βαπτίζεται στην πολιτική του πεζοδρομίου και ενηλικιώνεται πολιτικά κατά τρόπο αμφιλεγόμενο. Μια γενιά υπερπροστατευμένη και ταυτοχρόνως πιεσμένη, με υψηλό δείκτη καταναλωτισμού και ταυτοχρόνως με θολές προοπτικές, χωρίς να ανήκει σε απτή κοινότητα και ταυτοχρόνως με πολύ μεγάλες δυνατότητες επικοινωνίας.

Η πολιτική με όρους κοινοβουλευτισμού και εξουσίας είναι για την συντριπτική πλειοψηφία των νέων μακρινή κι απεχθής. Αντιθέτως, οι μάχες του δρόμου τους συγκινούν. Όχι μόνο, γιατί είναι το μεγάλο πάρτυ του χαβαλέ και της ασυδοσίας, αλλά και γιατί η σύγκρουση με τα ΜΑΤ βιώνεται ως έμπρακτη ενηλικίωση. Οι νέοι έχουν την τάση να καταπατούν τα όρια. Τον Δεκέμβριο, όμως, η αντίδραση προσέλαβε διαστάσεις τυφλής εξέγερσης.

Η τρέχουσα διάκριση μεταξύ «καλών» φοιτητών/μαθητών και «κακών» κουκουλοφόρων είναι υπαρκτή, αλλά πολύ σχετική. Στις διαδηλώσεις και ειδικά στα Δεκεμβριανά έχασε αρκετό από το νόημά της. Αναμφίβολα, οι αντιεξουσιαστές ήταν αυτοί που αντέδρασαν πρώτοι στο φόνο του Αλέξη Γρηγορόπουλου και διαμόρφωσαν το κλίμα σύγκρουσης με την αστυνομία. Οι μαθητές/φοιτητές ακολούθησαν. Προσέδωσαν βάθος και διάρκεια σ' αυτή την αντίδραση, μετεξελίσσοντάς την σε ιδιότυπη εξέγερση. Οι πιο ζωηροί απ' αυτούς, μάλιστα, όχι μόνο

μπήκαν δυναμικά στις συγκρούσεις με τα ΜΑΤ, αλλά και ως όχλος συμμετείχαν σε καταστροφές.

Στην «τηλεοπτική δημοκρατία» μας, βεβαίως, αυτοί που κάνουν καριέρα δεν είναι οι ειρηνικοί διαδηλωτές, αλλά οι κουκουλοφόροι, που κατά κανόνα μετατρέπουν τις διαδηλώσεις σε πεδία μάχης με τα ΜΑΤ. Κυνηγώντας το θέαμα, τα κανάλια τους έχουν μετατρέψει σε αναμφισβήτητους πρωταγωνιστές. Έχουν, άλλωστε, όλες τις προδιαγραφές: Χωρίς πολιτική πλατφόρμα, χωρίς ιδεολογικούς περιορισμούς, είναι απρόσωποι, dark, ριψοκίνδυνοι, καταστροφείς σκληροί στις μάχες του δρόμου και με διάθεση να βεβηλώσουν τα «ιερά και τα όσια».

Όλα αυτά συνθέτουν ένα πολύ ελκυστικό πρότυπο πρωτίστως για ατίθασους νέους, που νιώθουν ασφυκτικά εγκλωβισμένοι σ' ένα μίζερο παρόν και σ' ένα αβέβαιο μέλλον. Αλλά και για ανήσυχους γόνους μεσοστρωμάτων, που βλέπουν σ' αυτήν την οδό μία ευκαιρία να επαναστατήσουν για όλα αυτά που τους περιβάλλουν και δεν τους αρέσουν. Είναι, επίσης, ελκυστικό πρότυπο για όλους, που η σύγκρουση με τα ΜΑΤ έχει καταστήσει ο μόνος τρόπος για να μπουν, έστω και με κουκούλα, στο προσκήνιο. Η απόσταση που χωρίζει τον ρομαντισμό από τον μηδενισμό είναι πολύ πιο μικρή απ' όσο εκ πρώτης όψεως φαίνεται.

Έχασε την μπάλα

Το γεγονός ότι οι διαδοχικές κυβερνήσεις έχουν αποφύγει να λάβουν δραστηκά μέτρα διάλυσης του φαινομένου των κουκουλοφόρων, είναι μία ένδειξη ότι βολεύονταν από την ύπαρξη του φαινομένου, ή τουλάχιστον ότι δεν το θεωρούσαν απειλή. Οι «κακοί», άλλωστε, είναι αναγκαίοι σε κάθε σενάριο. Ενεργοποιούν τα συντηρητικά αντανακλαστικά των νοικοκυραίων για νόμο και τάξη. Με άλλα λόγια, διευρύνουν τα περιθώρια κινήσεων της εκάστοτε εξουσίας.

Στα Δεκεμβριανά, όμως, η κυβέρνηση έχασε την μπάλα. Το κλίμα ήταν πολύ βαρύ και τα φορτία της νεανικής οργής δημιούργησαν μία ανεξέλεγκτη κατάσταση. Όταν έγινε γνωστός ο φόνος του νεαρού Αλέξη Γρηγορόπουλου, το αποκλειστικό κριτήριο της κυβέρνησης Καραμανλή ήταν να μην υπάρξει άλλος νεκρός, επειδή δεν θα τον άντεχε πολιτικά. Σ' αυτό το κριτήριο συνυπήρχε και η πολιτικάντικη σκέψη ότι εάν άφηνε τον όχλο να ξεσπάσει αφενός θα εκτονωνόταν κι αφετέρου θα ενεργοποιούσε τα συντηρητικά αντανακλαστικά των νοικοκυραίων και θα τους ωθούσε στην πολιτική αγκαλιά της Ν.Δ. Η κυβέρνηση, όμως, έπεσε έξω στους υπολογισμούς της. Αντί για εκτόνωση υπήρξε ανεξέλεγκτη κλιμάκωση. Η έννομη τάξη καταλύθηκε. Η Αθήνα και άλλες μεγάλες πόλεις υπέστησαν πρωτοφανείς καταστροφές.

Η κυβέρνηση Καραμανλή βρέθηκε στην πολιτική μέγκενη. Από την μία πλευρά τής καταλόγιζαν πολιτική ευθύνη για την συμπεριφορά των αστυνομικών τόσο κατά την διάρκεια των συγκρούσεων όσο και έναντι συλληφθέντων. Από την άλλη, οι επαγγελματίες του κέντρου και ευρύτερα οι νοικοκυραίοι τής

καταλόγιζαν ανικανότητα, επειδή η αστυνομία δεν κατάφερε να διατηρήσει την δημόσια τάξη και να αποτρέψει τις καταστροφές και τις λεηλασίες.

Η διαπίστωση ότι η κυβέρνηση Καραμανλή στάθηκε ανίκανη να υπερασπίσει την έννομη τάξη, την ασφάλεια και την περιουσία των πολιτών έστρεψε εναντίον της και τους νοικοκυραίους. Η αίσθηση κατάρρευσης του κράτους προκάλεσε σημαντικό πολιτικό κόστος. Εάν ο πρωθυπουργός υιοθετούσε τακτική σκληρής και με κάθε μέσο καταστολής, το κόστος θα ήταν πολύ μεγαλύτερο και για τον ίδιο και για την χώρα. Κατά πάσα πιθανότητα, θα είχαμε κι άλλους νεκρούς, γεγονός που πιθανότατα θα κλιμάκωνε και θα γενίκευε την ιδιότυπη αυτή εξέγερση με απροσδιόριστες επιπτώσεις σ' όλα τα επίπεδα.

Δεν πρόκειται για αυθαίρετο ισχυρισμό. Η κυβέρνηση Καραμανλή ήταν πολιτικά τραυματισμένη και σύμφωνα μ' όλες τις ενδείξεις χωρίς σοβαρή προοπτική ανάκαμψης. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι δεν μπορούσε ούτε να πείσει την κοινωνία ούτε πολύ περισσότερο να βρει πολιτικά ερείσματα για μία πολιτική πυγμής. Όπως φαίνεται και από την δημοσκόπηση της VPRC, που δημοσίευσε η Αυγή, ένα πρωτοφανές ποσοστό (από 14-20%) είχε φθάσει να αποδέχεται τις επιθέσεις εναντίον αστυνομικών τμημάτων και τραπεζών!

Περί νόμου και τάξης

Υπάρχει, βεβαίως, το επιχείρημα περί νόμου και τάξης. Αναμφισβήτητα, θεμελιώδης αρχή της δημοκρατίας είναι οι νόμοι να εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις. Οι νόμοι, ωστόσο, δεν είναι θεόπεμπτοι. Στον κοινοβουλευτισμό αντανακλούν τον συσχετισμό δυνάμεων και τις κοινωνικοπολιτικές ισορροπίες. Οι ισορροπίες αυτές είναι δυναμικές και μεταβάλλονται. Εξ ου και οι κοινωνίες διαπερνώνται από πολλών ειδών αντιθέσεις, οι οποίες παράγουν πιέσεις και κινήματα.

Οι εκλογές είναι ισχυρός μηχανισμός παραγωγής πολιτικής νομιμοποίησης, αλλά δεν είναι λόγω αυτού σε θέση να απορροφήσει το σύνολο των κοινωνικών εντάσεων. Εάν ίσχυε αυτό, οι πολίτες θα εκφράζονταν πολιτικά μόνο ως ψηφοφόροι. Η ιστορία έχει αποδείξει ότι αυτό ήταν και παραμένει μία φαντασίωση. Πολύ περισσότερο στη σημερινή Ελλάδα, όπου η απαξίωση του πολιτικού συστήματος και των θεσμών όχι μόνο είναι ορατή διά γυμνού οφθαλμού, αλλά και βιώνεται καθημερινά από τους πολίτες.

Όλα αυτά δεν σημαίνουν, βεβαίως, ότι οι πολίτες πρέπει να τηρούν το νόμο μόνο εάν συμφωνούν μαζί του. Σημαίνουν, όμως, ότι σε στιγμές κοινωνικής έκρηξης, όταν ομάδες του πληθυσμού βρίσκονται στους δρόμους, το πρόβλημα παύει να είναι απλώς νομικό. Μετατρέπεται σε πολιτικό και απαιτεί αντίστοιχο χειρισμό. Σε τέτοιες συνθήκες, η ρητορική περί νόμου και τάξης έχει νόημα μόνο εάν χρησιμοποιηθεί ως επιχείρημα για την άσκηση κατασταλτικής πολιτικής.

Η πείρα έχει αποδείξει, όμως, ότι ειδικά σε περιπτώσεις νεανικών εξεγέρσεων, η επίδειξη πυγμής και η μονοδιάστατη προσφυγή στην μαζική καταστολή

λειτουργεί σαν μπούμεραγκ. Ρίχνει λάδι στην φωτιά και οξύνει τη σύγκρουση. Αυτό δεν συνεπάγεται μόνο την μεγάλη πιθανότητα να χυθεί κι άλλο αίμα, αλλά και την πρόκληση μεγάλων ρηγμάτων στην ήδη προβληματική σχέση κράτους-κοινωνίας. Η εκτίμηση ότι η τακτική σκληρής καταστολής πιθανότατα θα προκαλούσε κι άλλα θύματα, ενισχύεται από το γεγονός ότι οι αστυνομικές δυνάμεις πάσχουν δραματικά στο επίπεδο του επαγγελματισμού και της αποτελεσματικότητας. Επιπροσθέτως, δεν είχαν απέναντί τους μόνο τις οργανωμένες ομάδες κουκουλοφόρων, αλλά ένα μαζικό κύμα νεανικής οργής.

Το υπόβαθρο της παρούσας ιδιότυπης εξέγερσης είναι η βύθιση της Ελλάδας σε παρακμή κι αυτό δεν είναι πρόβλημα που επιδέχεται αστυνομική λύση. Το συμπέρασμα είναι ότι όπως είχαν τα πράγματα τον Δεκέμβριο, η αμήχανη κι αναποτελεσματική στάση τη κυβέρνησης ήταν λιγότερο επικίνδυνη από μία επιλογή σκληρής καταστολής μ' όλα τα μέσα.

Ο εύκολος στόχος

Πολλά ειπώθηκαν για την φύση και τον χαρακτήρα της ιδιότυπης νεανικής εξέγερσης του Δεκεμβρίου, αλλά πέρασε σχεδόν απαρατήρητο το γεγονός ότι απ' αυτή σχεδόν απουσίαζε το εμφανές πολιτικό στοιχείο. Σε πρώτο επίπεδο, οι εξεγερμένοι στρέφονταν κατά κανόνα και πρωτίστως εναντίον της αστυνομίας κι όχι εναντίον της κυβέρνησης και ευρύτερα του συστήματος εξουσίας. Αυτό δεν αποτυπώθηκε μόνο στην κυριαρχία του συνθήματος «μπάτσοι γουρούνια δολοφόνοι» και στην έντονη τάση για σύγκρουση με τα ΜΑΤ ακόμα κι όταν αυτά απέφευγαν τις προκλήσεις. Αποτυπώθηκε και στις διαδηλώσεις-επιθέσεις εναντίον αστυνομικών τμημάτων.

Η αστυνομία ήταν πάντα στο στόχαστρο των κάθε λογής διαδηλωτών, αλλά δεν ήταν ο βασικός στόχος τους. Ήταν στο στόχαστρο λόγω του κατασταλτικού ρόλου της και λόγω του γεγονότος ότι πολλοί αστυνομικοί έχουν προκαλέσει βάνουσα την κοινή γνώμη με απαράδεκτες συμπεριφορές. Δεν ήταν, όμως, ο βασικός στόχος, επειδή τα κινήματα αντιλαμβάνονταν πως η αστυνομία είναι μηχανισμός στα χέρια της κάθε εξουσίας κι όχι η πηγή των προβλημάτων.

Στα Δεκεμβριανά τα πράγματα ήταν διαφορετικά. Μία πρώτη εξήγηση είναι το γεγονός πως την έκρηξη πυροδότησε μία ακραία πράξη αστυνομικής αυθαιρεσίας κι αγριότητας κι όχι μία κυβερνητική απόφαση. Ο φόνος του Αλέξη Γρηγορόπουλου, όμως, ήταν η αφορμή κι όχι η αιτία. Εάν δεν υπήρχε το δυναμικό της νεανικής οργής σε συνθήκες συσσωρευμένης κοινωνικής δυσαρέσκειας, οι πρώτες αντιδράσεις θα εκτονώνονταν μετά την πρωθυπουργική διαβεβαίωση ότι θα υπάρξει αυστηρή τιμωρία του δράστη ειδικού φρουρού. Η εξέγερση ήταν αλάνθαστη ένδειξη πως οι αιτίες ανάγονται στην χρόνια κρίση θεσμών και πολιτικής αντιπροσώπευσης και οξύνθηκαν λόγω οικονομικής κρίσης.

Γι' αυτή την πολύπλευρη κρίση, όμως, την κύρια ευθύνη έχουν οι κάθε είδους

ταγοί. Είναι αξιοσημείωτο πως όχι μόνο δεν την αναγνώρισαν, αλλά και με επιδεξιότητα έσπευσαν να μετατρέψουν την ιδιότυπη νεανική εξέγερση σ' έναν σχεδόν μονοδιάστατο πόλεμο διαδηλωτών-αστυνομίας. Τους διευκόλυνε αφενός ο ισχυρός συμβολισμός που είχε ο φόνος του 15χρονου κι αφετέρου ο αναπόφευκτος πολιτικός πρωτογονισμός των ίδιων των διαδηλωτών. Η αναγόρευση της αστυνομίας στο μοναδικό και απόλυτο κακό ήταν μία μετατόπιση του κέντρου βάρους, που βόλεψε πολύ τις εξουσιαστικές ελίτ.

Η Ελληνική Αστυνομία δεν είναι αθώα. Έχει τεράστια προβλήματα επαγγελματισμού και αποτελεσματικότητας. Το αποδεικνύει η αποτυχία της στην καταπολέμηση τόσο της εγκληματικότητας όσο και της τρομοκρατίας. Το αποδεικνύουν και τα κραυγαλέα κρούσματα παραβίασης των αρχών του κράτους δικαίου από στελέχη της. Η αστυνομία, όμως, δεν είναι αυτοδιοικούμενη. Την κύρια ευθύνη για τις επιδόσεις της έχουν οι κυβερνήσεις, που επιλέγουν την ηγεσία και καθορίζουν το πλαίσιο και τους κανόνες. Εάν κρίνουμε από τις παραλείψεις τους, οι κυβερνήσεις φαίνεται να βολεύονταν μ' αυτή την κατάσταση. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η μετατροπή της Ελληνικής Αστυνομίας σε αποδιοπομπαίο τράγο ήταν ο εύκολος, αλλά υποκριτικός τρόπος των εξουσιαστικών ελίτ να υπεκφύγουν από τις δικές τους καθοριστικές ευθύνες για την παρακμή της χώρας, βγαίνοντας με επιδεξιότητα από το πλάνο. Με κύριο μοχλό τα ΜΜΕ, μάλιστα, φρόντισαν εμμέσως πλην σαφώς να αναγορεύσουν την αστυνομία στο μοναδικό και απόλυτο κακό και να μετατοπίσουν το κέντρο βάρους της ευθύνης.

Τρομοκρατία δύο ταχυτήτων

Όταν το εξεγερσιακό κύμα υποχώρησε, η φαντασίωση μίας δυναμικής συνέχειας με άλλα μέσα έδωσε νέα ώθηση και στις επιδρομικές επιχειρήσεις και στις ένοπλες επιθέσεις. Είναι σαφές ότι η ριζοσπαστικοποίηση της νεολαίας και οι συγκρούσεις του Δεκεμβρίου τροφοδότησαν την δεξαμενή απ' όπου αντλούν σε πρώτο επίπεδο οι οργανωμένες ομάδες, που πραγματοποιούν τις καταδρομικές επιχειρήσεις (τρομοκρατία χαμηλής έντασης) και σε δεύτερο επίπεδο οι οργανώσεις ένοπλης δράσης (τρομοκρατία υψηλής έντασης). Δεν πρόκειται για επανάληψη του μοντέλου της «17 Νοέμβρη». Πρόκειται μάλλον για ένα νέου τύπου «αντάρτικο πόλεων», που μοιάζει περισσότερο με το διάσπαρτο ένοπλο κίνημα της Αυτονομίας στην Ιταλία.

Οι ορίζουσες του τρομοκρατικού φαινομένου αλλάζουν. Φεύγουμε από το μοντέλο της κλειστής και σχεδόν επαγγελματικής οργάνωσης με ιδεολογικοπολιτικές αναφορές και κώδικες συμπεριφοράς. Έχει διαμορφωθεί ένα κλίμα, που καθιστά σφόδρα πιθανή την δημιουργία διάσπαρτων ένοπλων ομάδων, που θα λειτουργούν σχεδόν στοιχειακά, ενίοτε στο όριο μεταξύ πολιτικού και ποινικού. Έχουν ήδη κάνει την εμφάνισή τους τέτοιου τύπου ομάδες. Η ρητορική τους είναι διαφορετική από το παρελθόν. Το ίδιο και ο τρόπος δράσης. Οι επιθέσεις

τους είναι πολύ πιο συχνές, έχουν μεγάλη ποικιλία και μοιάζουν μάλλον πρόχειρες στον σχεδιασμό και στην υλοποίησή τους. Ο χαμηλός βαθμός επαγγελματισμού τέτοιων ομάδων θα τις καταστήσει πιθανόν περισσότερο ευάλωτες, αλλά και περισσότερο απρόβλεπτες. Ο νέος κύκλος τρομοκρατικής δράσης ενδέχεται να αποδειχθεί πολύ πιο αιματηρός από τον παλαιότερο.

Παραλλήλως με τις ένοπλες επιθέσεις, εξελίσσονται και οι επιδρομικές επιχειρήσεις των οργανωμένων κουκουλοφόρων με σκοπό είτε τον άγριο ξυλοδαρμό δημόσιων προσώπων, είτε τις μαζικές καταστροφές δημόσιας ή και ιδιωτικής περιουσίας. Τέτοιες ενέργειες διαμορφώνουν κλίμα τρόμου και ως εκ τούτου σε μεγάλο βαθμό βιάζουν την ελευθερία των πολιτών. Είναι βαθύτατα αντιδημοκρατικές ενέργειες, που δεν νομιμοποιούνται από κανένα αντιεξουσιαστικό ιδεολόγημα. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για χαμηλής έντασης τρομοκρατικές επιθέσεις.

Πολλοί βολεύονται με την θεωρία ότι οι κουκουλοφόροι δεν είναι τίποτα άλλο από μία ομάδα παρακρατικών και πρακτόρων της αστυνομίας. Η θεωρία αυτή είναι ένας εύκολος τρόπος παράκαμψης του προβλήματος. Πιθανότατα, στους κόλπους των κουκουλοφόρων υπάρχουν και τέτοιοι. Είναι λάθος, όμως, να ερμηνεύεται το φαινόμενο αποκλειστικά με όρους συνωμοσίας.

Αυτό που συμβαίνει, είναι ότι με την πάροδο των χρόνων, στο ευρύτερο αντιεξουσιαστικό χώρο έχει διαμορφωθεί ένας σκληρός πυρήνας «επαγγελματιών» της βίας, που διαθέτουν οργάνωση και λειτουργούν σαν ομάδες κρούσης. Η δράση τους στις διαδηλώσεις κατά κανόνα προκαλεί την αντίδραση των ΜΑΤ με αποτέλεσμα την γενίκευση των επεισοδίων. Όλα δείχνουν πως είναι σε γενικές γραμμές οι ίδιες ομάδες, που επιδίδονται και στις αιφνιδιαστικές καταδρομικές επιχειρήσεις. Ανήσυχoi και εξεγερμένοι νεαροί, που έλκονται από την «αισθητική της καταστροφής» και βιώνουν την συμμετοχή στις επιδρομικές επιχειρήσεις σαν τελετουργία μύησης, μεταλλάσσονται γρήγορα σε τεχνικούς της βίας. Είναι θέμα χρόνου τέτοιες παραστρατιωτικού τύπου ομάδες να διολισθήσουν σε λούμπεν πρακτικές και ενδεχομένως σε πρακτικές ένοπλης δράσης.

Στα Δεκεμβριανά, δεν ήταν ακριβώς αυτές οι ομάδες, που έπαιξαν τον ρόλο του πυροκροτητή και του πολιορκητικού κριού. Το ρόλο αυτό τον έπαιξε ο ευρύτερος χώρος των αντιεξουσιαστών. Ακολούθησε το κύμα των φοιτητών και των μαθητών, αλλά πολύ γρήγορα μπήκαν δυνατά στο παιχνίδι λούμπεν στοιχεία και τμήματα του υποκόσμου. Το τελευταίο κύμα ήταν λαθρομετανάστες και τσιγγάνοι, που επιδόθηκαν κυρίως στο πλιάτσικο των σπασμένων καταστημάτων.

Η κρίση τροφοδοτεί την βία

Οι κοινωνικές αιτίες που προκάλεσαν τη νεανική έκρηξη όχι μόνο συνεχίζουν να υφίστανται, αλλά και οξύνονται από την διεθνή κρίση. Αυτό δεν σημαίνει ότι θα έχουμε υποχρεωτικά επανάληψη των Δεκεμβριανών. Σημαίνει, όμως, ότι ο

κάμπος παραμένει τόσο ξερός, που μία μικρή σπίθα μπορεί να προκαλέσει και πάλι μεγάλη πυρκαγιά. Η κρίση απειλεί στην καλύτερη περίπτωση, να επιδεινώσει την καθημερινότητά των πολιτών και στη χειρότερη να επιφέρει δραματική ανατροπή της. Όλα δείχνουν ότι από οικονομικής απόψεως τα χειρότερα είναι μπροστά κι όχι πίσω.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι αυξάνονται οι πιθανότητες ενός κραχ, το οποίο θα πλήξει σε μεγάλο βαθμό αυτά που οι άνθρωποι θεωρούν σταθερές στη ζωή τους: την εργασία, την σύνταξη, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, αλλά και την ασφάλεια. Εάν οι τρομοκρατικές επιθέσεις και οι επιδρομικές επιχειρήσεις δημιουργούν ένα κλίμα γενικής ανασφάλειας, οι διαρρήξεις και οι ληστείες αντιπροσωπεύουν μία απτή και συγκεκριμένη απειλή για τους απλούς πολίτες.

Ούτε η εγκληματικότητα ούτε η τρομοκρατία (υψηλής και χαμηλής έντασης) είναι παιδιά της οικονομικής κρίσης. Προϋπήρχαν, αλλά η έξαρσή τους σχετίζεται μ' αυτήν. Κατά πάσα πιθανότητα, μάλιστα, η αναμενόμενη όξυνση της κρίσης θα προκαλέσει περαιτέρω έξαρσή τους. Έξαρση της τρομοκρατίας, επειδή οι ένοπλες ομάδες θεωρούν ότι αντλούν από την κρίση επιχειρήματα και ηθικοπολιτικό έρεισμα και, ταυτοχρόνως, επειδή η κρίση ωθεί κάποιους εξεγερμένους νέους σε πρακτικές «ένοπλης πάλης».

Η κρίση τροφοδοτεί την εγκληματικότητα, επειδή αποσταθεροποιεί και διαβρώνει τον κοινωνικό ιστό σ' ένα περιβάλλον που έχει διαφοροποιηθεί ποιοτικά σε σύγκριση με το παρελθόν. Κυρίως η Αθήνα, αλλά κι άλλες μεγάλες πόλεις έχουν μετεξελιχθεί σε πολυσύνθετα μητροπολιτικά κέντρα, εντός των οποίων υπάρχουν απροσπέλαστα επίπεδα. Η ολοένα και μεγαλύτερη δυσκολία έστω και περιστασιακής απασχόλησης του πολύ μεγάλου αριθμού λαθρομεταναστών, που ήδη φυτοζωούν στο περιθώριο, προσθέτει μία νέα διάσταση σ' ένα ήδη εκρηκτικό μείγμα.

Η κρίση τροφοδοτεί τον λούμπεν χώρο και διευκολύνει άτομα που βρίσκονται σε απόγνωση, να διολισθήσουν στην παρανομία. Αυτό ισχύει για Έλληνες, αλλά περισσότερο για αλλοδαπούς, επειδή έχουν μεγαλύτερο πρόβλημα επιβίωσης και δεν επηρεάζονται από τους ανασταλτικούς παράγοντες, που δημιουργεί ο οικογενειακός και κοινωνικός περίγυρος.

Η ασφάλεια σε πρώτο πλάνο

Η προφανής αδυναμία της αστυνομίας να εγγυηθεί την ασφάλεια των πολιτών και των περιουσιών τους έχει φέρει σε πρώτο πλάνο το ζήτημα της δημόσιας ασφάλειας. Υπό την πίεση της κατακραυγής, η κυβέρνηση κατέφυγε στην εύκολη λύση: οι κουκουλοφόροι που παρανομούν, θα τιμωρούνται με διπλάσια ποινή και η εξύβριση αστυνομικών καθίσταται αυτεπάγγελτο αδίκημα! Η αιτία, όμως, που οι ομάδες κρούσης των κουκουλοφόρων δρουν με τόσο μεγάλη επιτυχία δεν είναι η ανεπάρκεια της νομοθεσίας. Είναι η αδυναμία της αστυνομίας να τις ε-

ξαρθρώσει. Επιχειρησιακή αδυναμία, που βεβαίως δεν πρόκειται να θεραπευθεί με τις νέες διατάξεις.

Η πείρα του παρελθόντος δείχνει ότι η πρόσθετη νομοθεσία θα δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα απ' όσα θα λύσει. Με τη νοοτροπία που έχουν, οι αστυνομικοί θα χρησιμοποιήσουν τις νέες διατάξεις για να στείλουν στην φυλακή θερμόαιμους διαδηλωτές. Το ζητούμενο, όμως, δεν είναι αυτό. Είναι η εξουδετέρωση της τρομοκρατίας χαμηλής έντασης. Και η προσπάθεια αυτή κατά πάσα πιθανότητα θα ακυρωθεί ηθικοπολιτικά με αποτέλεσμα την εκτροπή από τον βασικό στόχο. Βάζοντας πρακτικά στο ίδιο τσουβάλι ατίθασους διαδηλωτές και «επαγγελματίες» της βίας, η Πολιτεία ρίχνει τους πρώτους στην αγκαλιά των δευτέρων. Το ζητούμενο είναι ακριβώς το αντίθετο. Να διαχωριστούν οι μεν από τους δε για να μην γεμίζει η δεξαμενή από την οποία αντλεί η τρομοκρατία χαμηλής έντασης.

Οι πρακτικές αυτές διαμορφώνουν κλίμα ανασφάλειας στην κοινή γνώμη, το οποίο με μαθηματική ακρίβεια ενεργοποιεί τα συντηρητικά αντανάκλαστικά της κοινωνίας και φέρνει σε πρώτο πλάνο το αίτημα της ασφάλειας. Όσο παγιώνεται αυτό το κλίμα τόσο θα οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην ενεργοποίηση των συντηρητικών αντανάκλαστικών της κοινωνίας. Το αποτέλεσμα θα είναι η γιγάντωση των μηχανισμών καταστολής και η περιστολή των πολιτικών ελευθεριών.

Περιοδικό για τους
επαναστάτες της συνείδησης

NEXUS

ΣΕ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ NEXUS

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ • ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ • ΝΕΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΑΞΗ
ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΟΛΙΣΤΙΚΗ
ΙΑΤΡΙΚΗ • ΑΝΕΞΗΓΗΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

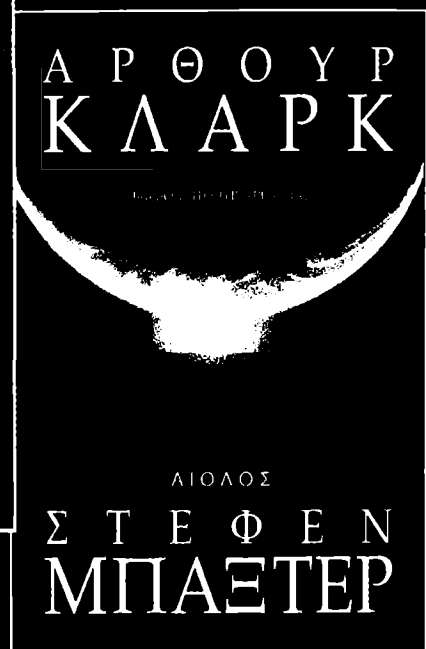
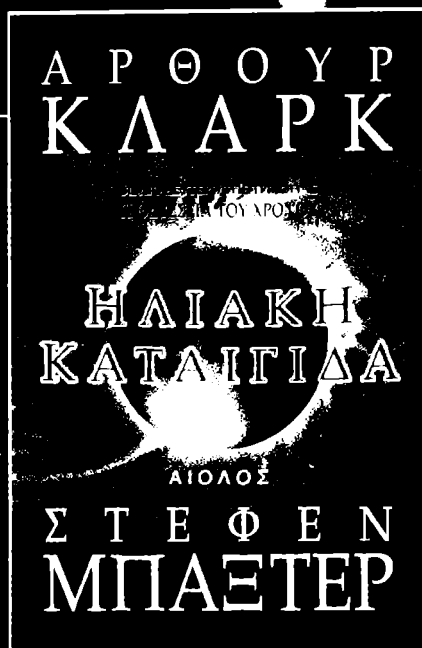
ΚΟΡΥΦΑΙΟ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΙΟΛΟΣ

www.aiolos.com.gr

ΑΡΘΟΥΡ ΚΛΑΡΚ
& ΣΤΕΦΕΝ ΜΠΑΕΤΕΡ

Η ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ (τριλογία)

μετάφραση:

Θωμάς Μαστακούρης,

ΤΟ ΜΑΤΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ σσ. 448, σχήμα 14X20,5, ISBN: 978-960-521-207-0, τιμή 24 ευρώ + ΦΠΑ

ΗΛΙΑΚΗ ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ σσ. 416, σχήμα 14X20,5, ISBN: 978-960-521-209-4, τιμή 24 ευρώ + ΦΠΑ

ΠΡΩΤΟΤΟΓΕΝΗ ΗΧΟΙ σσ. 472, σχήμα 14X20,5, ISBN: 978-960-521-210-0, τιμή 24 ευρώ + ΦΠΑ

Η τριλογία της *Οδύσσειας του Χρόνου*, το κύκνειο άσμα του Άρθουρ Κλαρκ, του μεγαλύτερου συγγραφέα επιστημονικής φαντασίας που έζησε ποτέ, ολοκληρώθηκε λίγες εβδομάδες πριν από τον θάνατό του.